

Pracují v českých knihovnách digitální kurátoři?

Mgr. Marek Melichar, PhDr. Radka Římanová, Ph.D.

Univerzita Karlova

Prezentace je dostupná pod licencí Creative Commons, licence: CC-BY-SA-4.0

(<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>), via <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-261190>

Výchozí situace

- ▶ Masivní investice do technologií, poměrně nízká pozornost profesní teoretické přípravě
- ▶ Projekty jako **DigCCurr I, II**,
 - ▶ School of Information and Library Science, University of North Carolina at Chapel Hill
 - ▶ 2006 – 2013
 - ▶ Definování vzdělávacích profilů pro vytvoření *kurikula digitálního kurátora*.
 - ▶ Výstupy projektu dostupné z: <https://ils.unc.edu/digccurr/index.html>
- ▶ ČR – situace podobná, zejména v rámci celoživotního profesního vzdělávání (chaos)
- ▶ VŠ kurikula – netransparentní pronikání praxe do výuky

Impulzy pro průzkum

- Digitální knihovny jsou jednoznačně perspektivní směr vývoje knihovnictví
- Návrh národní koncepce dlouhodobé ochrany digitálních dat pro knihovny
- Národní soustavy povolání a kvalifikací
- NAŘÍZENÍ VLÁDY č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě
- Iniciativa VŠ škol/studentů/, za všechny např.
 - **KONEČNÝ, Michal.** Návrh kompetenčního modelu a kurikula digitálního kurátorství. Brno, 2016
 - **JILEČKOVÁ, Šárka.** Vzdělávací programy pro oblast digitálních knihoven a digitalizace na školách informační vědy a knihovnictví v USA. Praha, 2015.

Parametry pilotního průzkumu

- Sedm **polostrukturovaných rozhovorů** s lidmi, kteří spravují digitální knihovny/sbírky
- Nenáhodný výběr vzorku respondentů - *digitální sbírka je spíše národního významu*
- Individuální rozhovory i rozhovory se skupinou
- Celkově jsme hovořili se šesti ženami a devíti muži
- Výstupy nelze generalizovat, i když přibližují realitu

Organizace správy digitálních dat v jednotlivých institucích

- Vysoké **postavení v organizační struktuře**, často podřízenost přímo řediteli
- **Pestrá náplň práce**, čím větší instituce, tím větší dělba práce (vstupy ICT odborníků)
 - Práci ovlivňuje institucionální kultura (ochota ke spolupráci, motivace spolupráce)
- **Počet zaměstnanců** digitální sbírky versus tradiční sbírky (papír vítězí)
- V rozhovorech kladen větší akcent na práci vyplývající z **digitalizace (reformátování)** než digital born dokumenty
 - Všichni respondenti mají zkušenosti z projektů digitalizace
 - Data z digitalizace stále nejsou zpracována a přibývají
 - **Digitalizační projekty mají zpracované pracovní procesy**

Pracovní náplň-činnost (rozličná a jedinečná pro každého)

- Obsah digitální knihovny
 - Import, kontrola, validace, konverze dat
 - Správa metadatových souborů
- Přímé zapojení do digitalizační linky (skenování, balíčky, pracovní postupy, řízení dalších lidí)
- Psaní projektů, analýzy a testování SW
- Uzavírání smluv s majiteli obsahu, řízení redakční práce
- Instalace aplikací pro správu sbírek, zálohování
- Strategické řízení (manažeři)
- Podklady pro výběrová řízení (věcná část)
- **Dokumentace (významná pro LTP) téměř není systematicky budována (není na to čas)**

Vzdělání digitálních kurátorů ve vzorku

- Zmíněn několikrát význam kvalitní výuky informatiky na střední škole (od těch, kteří jí potkali)
- VŠ informační věda a knihovnictví 4 respondenti
- VŠ Historie 2 respondenti
- VŠ Informatika 1 respondent
- VŠ Archivnictví 1 respondent
- VŠ Bohemistika 1 respondent
- VŠ Filozofie 1 respondent
- Informatická **sš** 2 respondenti (VŠ nedokončili)
- 3 respondenti nesdělili nebo nebylo zachyceno (riziko hromadných rozhovorů)

Kompetence správců digitálních dat

- ▶ **Nadšení** do práce i spolupráce!!!!
- ▶ **Ochota sdílet zkušenosti** s kolegy (typické je „vychovávání si kolegů“)
- ▶ Velký **zájem o efektivní další vzdělávání**
- ▶ Výhodou pro práci je:
 - ▶ orientace ve standardech
 - ▶ Základy katalogizační praxe
 - ▶ Schopnost pracovat (přečíst) XML
- ▶ Význam role katalogizátora nemizí ani v kontextu digitálních sbírek.
- ▶ **Kompetenční konverze v knihovnách**
 - ▶ ne-ajťák → ajťák (naopak nikoli)

Celoživotní vzdělání – LINUX

- ▶ Podpora zaměstnavatelů – velká, ale chybí důkladné vzdělání – **všichni zmiňují LINUX**
 - ▶ Samostudium (EDx , české online zdroje k LINUXu atd.)
 - ▶ CESNET?
 - ▶ Náplň kurzu pro knihovníky:
 - ▶ Manipulace s daty, základní skripty, automatizace, spíše než instalace a konfigurace serveru a operačního systému
- ▶ V jednom případě zmíněno týdenní školení pořádané knihovnou pro zaměstnance, ostatní spíše náhodný sběr znalostí a kolegiální doučování
- ▶ Závislost na IT odborníkovi může brzdit práci
- ▶ Mnozí by chtěl kurzy **programování**

Znají digitální kurátoři uživatele sbírek?

- ▶ Za uživatele někdy považováni i **knihovníci** (další správci digi sbírek, i z jiných institucí, katalogizátoři)
- ▶ Cca v polovině rozhovorů zazněla zmínka o spolupráci s **referenčními knihovníky**
- ▶ Přímá komunikace s uživateli
 - ▶ Nízká míra transparentních kontaktů a nabídek služeb, nezmíněn aktivní marketing sbírky
 - ▶ Uživatelé upozorňují na chyby (ve skenech, metadatech)
 - ▶ Dotazy na to, zda to či ono bude digitalizováno/zpřístupněno
 - ▶ Žádosti o poskytování dat např. pro publikování obrázku
 - ▶ Laický genealogický výzkum
 - ▶ Ojedinelý zájem o poskytnutí dat k využití metodami dataminingu (např. lingvistickým, historickým výzkumům)

Pracují v českých knihovnách **digitální kurátoři?**

- Stále **nevyjasněný pojem**
- Činnosti související s **LTP zmiňovány okrajově**, spíše žijeme přítomností
- České digitální sbírky knihoven existují díky **nadšení svých správců**
- České digitální sbírky ohrožuje syndrom vyhoření
- Co je potřeba nyní posílit:
 - **Kompetenční rámce v rámci formálního studia a CŽV**
 - **Rozšířit počty pracovních míst** pro digitální sbírky (zaplatit čas na dokumentaci i vzdělávání!)
 - Koncepčně, organizačně a finančně zabezpečit **stabilní rozvoj**
 - Využít zkušeností pionýrů českých digitálních knihoven

Děkujeme za vyslechnutí

Mgr. Marek Melichar
Ústav výpočetní techniky
Oddělení knihovnických
informačních systémů
Univerzity Karlovy

marek.melichar@ruk.cuni.cz

PhDr. Radka Římanová
Ústav informačních studií a
knihovnictví
Filozofická fakulta Univerzity
Karlovy

radka.rimanova@ff.cuni.cz